

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, vtrum virtus sit in potentia animæ sicut in subiecto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

AD QUINTVM dicendum, q[uo]d uirtute pot[est] aliq[ui]s male uti tanqua[m] obiecto, puta, cu[m] male se[n]ti de uirtute, cum odit ea, uel superbit de ea: no[n] aut[em] tanqua[m] principio uis, ita, s[ed] quod malus sit actus uirtutis.

AD SEXTVM dicendum, quod uirtus infusa causatur in nobis a Deo sine nobis agentibus, non tam[en] sine nobis consentientibus: & sic est intelligendum quod dicitur, Quam Deus in nobis sine operatur. q[uo]d uero per nos aguntur, Deus in nobis causat, no[n] sine nobis agentibus, ipse enim operatur in omni uoluntate, & natura.

QVAESTIO LVI.

De subiecto uirtutis, in sex articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de subiecto uirtutis.

ET CIRCA hoc queruntur sex.

¶ Primo, Vtrum uirtus sit, in pot[est]ia anima, sicut in subiecto.

¶ Secundo, Vtrum una uirtus possit esse in pluribus potentiis.

¶ Tertio, Vtrum intellectus possit esse subiectum uirtutis.

¶ Quarto, Vtrum irascibilis & concupiscibilis.

¶ Quinto, Vtrum uires apprehensiuas sentiat.

¶ Sexto, Vtrum uoluntas.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum uirtus sit in potentia anima, sicut in subiecto.

AD PRIMVM sic proceditur. Vt, q[uo]d uirtus non sit in potentia anima, sicut in subiecto. Dicit enim Aug. in 2. de lib. arb. * quod uirtus est qua recte uiuitur, uiuere autem non est per potentiam anime, sed per eius essentiam. ergo uirtus non est in potentia anima, sed in eius essentia.

¶ Praet. Philosophus dicit in 2. Eth. * Virtus est qua bonum facit habentem, & opus bonum reddit; sed sicut opus constituitur per potentiam, ita habes uirtutem constituitur per essentiam anime, ergo uirtus non magis pertinet ad potentiam anima, quam ad eius essentiam.

¶ Praet. Potentia est in secunda specie qualitatis, uirtus autem est quaedam qualitas, ut supra dictum e[st]; * qualitatis autem non est qualitas. ergo uirtus non est in potentia anima, sicut in subiecto.

SED CONTRA. Virtus est ultimum potentiae, ut dicitur in 1. de celo. * sed ultimum est in eo, cuius est ultimum. ergo uirtus est in potentia anima.

RESPON. Dicendum, q[uo]d uirtutem pertinere ad potentiam anima, ex tribus potest esse manifestum. Primo quidem ex ipsa ratione uirtutis, qua[m] importat perfectionem potentiae: perfectio autem est in eo cuius est perfectio. Secundo ex eo, quod est habitus operatiuus, ut supra dictum est: * omnis autem operatio est ab anima per aliquam potentiam. Tertio ex hoc, quod disponit ad optimum: optimum aut[em] est finis, qui uel est operatio rei, uel aliquid consecutum per operationem a potentia egredient[em]. unde uirtus humana est in potentia anima, sicut in subiecto.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod uiuere dupliciter sumitur. Quandoque enim dicitur uiuere ipsum esse uiuentis, & sic pertinet ad essentiam anima, qua[m] est uiuenti essendi principium. Alio modo uiuere dicitur operatio uiuentis, & sic uirtute recte uiuitur, inquantum per eam aliquis recte operatur.

AD SECVNDVM dicendum, quod bonum uel

A est finis, uel in ordine ad finem dicitur: & ideo cum bonum operantis consistat in operatione, hoc etia[m] ipsum, q[uo]d uirtus operant[em] bonu[m] facit, refertur ad operationem, & per consequens ad potentiam.

AD TERTIVM dicendum, quod unum accidens dicitur esse in alio sicut in subiecto, no[n] quia accidens per se ipsum possit sustentare aliud accidens, sed quia unum accidens inhaeret substantiae mediante alio accidente, ut color corpori mediante superficie: unde superficies dicitur esse subiectum coloris, & eo modo potentia anima dicitur esse subiectum uirtutis.

ARTICVLVS II.

Vtrum una uirtus possit esse in pluribus potentiis.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, q[uo]d una uirtus possit esse in duabus potentiis. Habitus enim cognoscuntur per actus, sed unus actus progreditur diuersimode a diuersis potentiis, sicut ambulatio procedit a ratione ut dirigente, a uoluntate sicut a mouente, & a potentia motiua sicut ab exequente. ergo etiam unus habitus uirtutis potest in pluribus esse potentiis.

¶ Praet. Philosophus dicit in 2. Eth. * quod ad uirtutes tria requiruntur. scire, uelle, & immobiliter operari: sed scire pertinet ad intellectum, uelle ad uoluntatem. ergo uirtus potest esse in pluribus potentiis.

¶ Praet. Prudentia est in ratione, cum sit recta ratio agibilia, ut dicitur in 6. Eth. * est etiam in uoluntate, quia non potest esse cum uoluntate peruersa, ut in eodem lib. * dicitur. ergo una uirtus potest esse in duabus potentiis.

SED CONTRA. Virtus est in potentia anime sicut in subiecto, sed idem accidens non potest esse in pluribus subiectis. ergo una uirtus no[n] potest esse in pluribus potentiis anima.

RESPON. Dicendum, quod aliquid esse in duobus, contingit dupliciter. Vno modo sic, quod ex quo fit in utroque, & sic impossibile est unam uirtutem esse in duabus potentiis: quia diuersitas potentiarum attenditur secundum generales condiciones obiectorum, diuersitas autem habituum secundum specialia. un[de] ubicunque est diuersitas potentiarum, est diuersitas habituum: sed non conuertitur. Alio modo potest esse aliquid in duobus, uel pluribus, non ex aequo, sed ordine quodam: & sic una uirtus pertinet ad plures pot[est]ias, ita quod in una sit principaliter, & se extendat ad alias per modum diffusionis, uel per modum dispositio[n]is, secundum quod una potentia mouetur ab alia, & secundum quod una potentia accipit ab alia.

AD PRIMVM ergo dicendum, q[uo]d id[em] actus non potest aequaliter & eode[m] ordine pertinere ad diuersas pot[est]ias, sed scdm diuersas r[ati]ones, & diuerso ordine.

AD SECVNDVM dicendum, q[uo]d scire praexigitur ad uirtutem moralem, inquantum uirtus moralis operatur secundum rationem rectam, sed essentialiter in appetendo uirtus moralis consistit.

AD TERTIVM dicendum, quod prudentia realiter e[st] in r[ati]one sicut in subiecto, sed praesupponit rectitudinem uoluntatis sicut principium, ut infra dicitur. *

ARTICVLVS III.

Vtrum intellectus possit esse subiectum uirtutis.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod intellectus no[n]

Super quas quinquagesima extra articulum tertium.

In arti. 3. quaest. 56. Omnis duobus primis, dubium occurrit de sensu & ueritate

D. 445.

Inf. q. 60. a. 5. cor.

c. 4. tom. 5.

c. 5. to. 5.

c. 13. in 5.

D. 1041.

D. 775.

D. 695.

1175.

D. 49.

ar. 1. eq. & q. 57. ar. 4.